

Архивски број: 08-14/1
02-01-2024 година

Постапувајќи по претставка бр. 08-721/1 од 6.10.2023 година поднесена од Димитар Апасиев од Скопје и Борислав Крмов од Штип преку полномошник адвокатка од Скопје против претседателот на Собрание на Република Северна Македонија, Талат Џафери од Гостивар, за извршена дискриминација врз основа на политичко уверување во областа на правосудство и управа, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 27 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Службен Весник на Република Северна Македонија бр. 258/2020 од 30.10.2020), на 11.12.2023 година го донесе следното

МИСЛЕЊЕ

НЕ СЕ УТВРДУВА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основа на политичко уверување во областа на правосудство и управа сторена од страна на претседателот на Собрание на Република Северна Македонија, Талат Џафери врз Димитар Апасиев и Борислав Крмов.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ("**Комисијата**") од страна на Димитар Апасиев и Борислав Крмов преку полномошник адвокатка Скопје поднесена е претставка бр. 08-721/1 од 6.10.2023 година за сторена дискриминација врз основа на политичко уверување во областа на правосудство и управа против претседателот на Собранието на Република Северна Македонија, Талат Џафери.

Согласно наводите од претставката, во мандатот на актуелниот парламентарен состав повеќе од 13 месеци систематски не се свикувала посебна седница за поставување пратенички прашања, за што била поднесена и кривична пријава со Основното јавно обвинителство Скопје. Во месеците кога овие седници се одржувале, пак, со дискриминаторско постапување неправилно се утврдува редоследот на поставување на прашањата.

Подносителите наведуваат дека согласно Деловникот на Собранието, претседателот на Собранието како единствено надлежен за свикување и председавање со седниците е должен седниците за пратенички прашања да ги свикува секој последен четврток во месецот, на кои седници задолжително присуствуваат претседателот и членовите на Владата и други носители на јавни функции за кои е најавено дека ќе им се постави прашање. Наведуваат дека оваа должност на претседателот е императивна и не предвидува можност за нејзино легално заобиколување, односно законодавството не предвидува исклучоци кои дозволуваат дискреционо право на претседателот на Собранието да не ја извршува оваа своја обврска.

Понатаму наведуваат дека согласно член 40 став 2 од Деловникот, редоследот на поставување на пратенички прашања го утврдува претседателот на Собранието во договор со координаторите на пратеничките групи, на начин на кој ќе обезбеди сооднос два спрема еден во корист на пратениците од пратеничките групи во опозиција и на пратениците во опозиција кои не се организирани во пратеничка група. Политичката партија Левица на последните парламентарни избори во 2020 година освоила два мандати и оттука не формира пратеничка група, која ја сочинуваат најмалку пет пратеника. Опозициски пратеници организирани во пратеничка група, пак,

се пратениците на политичката партија ВМРО-ДПМНЕ и Коалицијата „Обнова за Македонија“ и тоа е единствената пратеничка група која делува опозициски.

Земајќи го ова предвид, подносителите сметаат дека доколку согласно горенаведената деловничка одредба распоредот за поставување на усни пратенички прашања се дели пропорционално, тогаш подносителите на претставката како пратеници од опозициската политичка партија Левица треба да се гледаат како посебен ентитет во опозицијата и како такви да бидат и третирани. Оттука, сметаат дека првото место во редоследот треба да биде за ВМРО-ДПМНЕ, потоа второто место за политичката партија Алтернатива (со 3 пратеника), додека третото место секогаш и на секоја седница треба да биде за пратениците од Левица (со два пратеника) и четвртото место за Движењето БЕСА (со 1 пратеник).

Наведуваат дека наспроти ова, во пракса Деловникот малициозно и злонамерно не се спроведува во целост со цел опструкција и саботажа врз подносителите на претставката, а преку навидум неутрални практики, со што подносителите се ставаат во понеповолна положба врз дискриминаторска основа во споредба со другите пратеници. Со тоа сметаат дека се врши индиректна дискриминација врз основа на политичкото уверување на подносителите затоа што тие во повеќе од половина од својот мандат се ставани подолу во списокот на говорници на седницата за пратенички прашања, односно ефективно се спречувани да го остварат своето уставно загарантирано право да постават пратеничко прашање. Имено, од почетокот на мандатот во август 2020 година, на подносителите на претставката им било овозможено да постават усни пратенички прашања само десетина пати. Ова е од причина што писмените пратенички прашања заземаат половина од седницата и притоа утврдениот редослед од страна на претседателот на Собранието и координаторите на пратеничките групи дозволува максимум од 4 до 5 пратеници да постават усни пратенички прашања, а имајќи предвид дека подносителите секогаш се ставаат подолу во редоследот за поставување на пратенички прашања. Сметаат дека ова претставува свесно, намерно и делотворно загушување на контролната и надзорната функција на Собранието, која Деловникот изречно ја гарантира на опозициските пратеници кои не се организирани во пратенички групи.

Како докази во прилог на претставката беа доставени:

- Редослед за пратенички прашања на 28.9.2023 година во 11 часот и
- Барање на информација/материјали од 28.9.2023 година испратено до генералниот секретар на Собранието.

На ден 6.10.2023 година до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација пристигна Поднесок бр. 08-721/2 од страна на адвокатка (како дополнување на претставката. Во дополнувањето се наведува дека како поткрепа на наводите од претставката, подносителите доставуваат докази со кои се потврдува дека се врши продолжена индиректна дискриминација врз основа на политичко уверување од страна на Талат Џафери како претседател на Собранието. Појаснуваат дека од почеток на мандатот во август 2020 година, на подносителите на претставката им е овозможено само 11 пати да поставуваат усни пратенички прашања од вкупно 24 пленарни седници закажани за поставување на пратенички прашања, односно дека систематски тие се ставаат подолу во редоследот за поставување на пратенички прашања, со што им се оневозможува да дојдат на ред.

Во прилог беа доставени:

- Листа на пратеници кои поставиле пратенички прашања на седниците за пратенички прашања во мандатниот период 2020-2024 година и
- Редослед на пратенички прашања за седниците одржани на: 28.9.2023, 30.6.2023, 27.7.2023, 27.4.2023, 28.3.2023, 23.2.2023, 26.1.2023, 29.12.2022, 24.11.2022, 27.10.2022,

29.9.2022, 28.7.2022, 29.6.2022, 26.5.2022, 28.4.2022, 23.12.2021, 30.7.2021, 24.6.2021, 27.5.2021, 28.4.2021, 25.3.2021, 25.2.2021, 28.1.2021 и 30.12.2020 година.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, на ден 24.10.2023 година испрати Известување бр. 08-721/3 за произнесување по наводите од претставката до претседателот на Собранието, Талат Џафери.

Видно од поштенската повратница, известувањето било уредно доставено и примено на ден 2.11.2023 година. Од причина што од страна на Талат Џафери не беше доставен одговор на претставката до моментот на носење на ова мислење, Комисијата ги зема предвид единствено наводите изнесени во претставката.

По увид во наводите од претставката и приложените докази, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ја констатира следната фактичка состојба:

Пратеничките прашања, како уставно загарантирано право на секој пратеник во Собранието, се регулирани во членовите 37 до 44 од Деловникот на Собранието.

Согласно член 40 став 2 од Деловникот, редоследот на поставување на пратенички прашања го утврдува претседателот на Собранието во договор со координаторите на пратеничките групи, на начин кој ќе обезбеди сооднос два спрема еден во корист на пратениците од пратеничките групи во опозиција и на пратениците во опозиција кои не се организирани во пратеничка група.

Согласно листата на пратеници кои поставиле пратенички прашања на седниците за пратенички прашања во мандатниот период 2020-2024 година и редоследот на пратенички прашања за тие седници, може да се утврди дека од вкупно 24 седници за пратенички прашања, пратениците на политичката партија Левица се пријавиле да постават прашања за вкупно 20 седници, додека за 4 седници не се пријавиле. Од вкупниот број на седници (20) каде што пратениците на Левица се пријавиле да постават пратеничко прашање, на 11 поставиле прашање, на 2 седници иако можеле да дојдат на ред, не поставиле прашање, додека на 7 седници поради редоследот, не стигнале да постават прашање.

Видно од редоследот за поставување пратенички прашања, во просек може да се утврди дека пратениците на Левица биле ставани на седмо или осмо место на редоследот, додека во четири наврати биле и на четврто и петто место.

Следствено на тоа, видно од листата на пратеници кои поставиле прашање, редоследот не секогаш играл улога за тоа дали некој пратеник ќе постави прашање. Имено, на една од седниците, иако петти на редослед, пратеникот на Левица не успеал да постави прашање, додека пак пратениците на Левица успеале да постават прашање на седум наврати на различни седници кога биле седми или осми на редоследот.

Оттука, Комисијата утврди дека редоследот не секогаш е пресуден кога станува збор за тоа дали некој пратеник ќе успее да постави прашање бидејќи дополнителните фактори, како што се одговарање на писмени прашања кои се одговараат пред да почнат пратеничките прашања и репликите и контра репликите, се дел од политичката динамика на Собранието како фактори кои влијаат на текот на седницата.

Во оваа насока, Законот за спречување и заштита од дискриминација ја дефинира дискриминацијата во член 6:

„Дискриминација е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или

результат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други. Ова ги опфаќа сите форми на дискриминација вклучително и оневозможување на соодветно приспособување и оневозможување на пристапност и достапност на инфраструктурата, доброта и услугите.“

Земајќи ја предвид законската дефиниција, Комисијата не пронајде факти и околности кои укажуваат на тоа дека подносителите на претставката биле ставени во понеповолна положба споредено со останатите опозициски пратеници во Собранието.

Врз основа на горенаведеното, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација одлучи како во диспозитивот и не утврди дискриминација од страна на претседателот на Собранието на Република Северна Македонија, Талат Џафери, врз Димитар Апасиев и Борислав Крмов.

Скопје
2.1.2024 година

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација
Претседател
Игор Јадровски

Доставено до:

- адвокатка
- Талат Џафери, бул. 11ти Октомври бр. 10, 1000 Скопје